A Történeti, Elméleti, Összehasonlító Pedagógiai Kutatócsoport

Kutatási projektek, nemzetközi kapcsolatok, publikációs munka,

Pályázatok és oktató munka

Tudományos profil

- A neveléstudomány elméleti-alapozó (rendszerező, történeti és összehasonlító) részdiszciplínái - történeti és összehasonlító pedagógiai nézőpont, továbbá a rendszerező elméleti pedagógiai megközelítés.
- A fenti témák mellett a reformpedagógia és az iskolai alternativitás, - valamint a múzeumpedagógia különböző elméleti, történeti témái
- A történeti-elméleti, illetve összehasonlító orientáció mellett kifejtésre kerülnek a különböző területek iskolai innovációs vonatkozásai is.

Neveléstudomány-történeti kutatások

- A magyar neveléstudomány története a szakmai folyóiratok tükrében (1945–1989) – tudományos kommunikáció, szakmai diskurzusok című OTKA kutatáshoz kapcsolódó (100496) kutatócsoport, amely a magyar neveléstudomány fejlődését vizsgálja az 1945 és 1989 közötti időszakban. A projekt a hazai neveléstudomány-történeti kutatásokban úttörő jellegűnek számító társadalomtörténeti orientációjú empirikus kutatás, amely két fő komponensből áll: egy kollektív biográfiai ill. bibliográfiai elemzésből (tudományszociológiai elemzés SPSS adatbázison), valamint a reprezentatív pedagógiai folyóiratok ill. tankönyvek kvalitatív feldolgozásból (tartalomelemzés). A kutatás vezetője: Dr. Németh András senior kutatók: Dr. Szabolcs Éva, Dr. Golnhofer Erzsébet Dr. Pukánszky Béla.
- A kutatásban alkalmazott munkatárs: Biró Zsuzsanna Hanna és Szabó Zoltán András(PhD hallgató) A kutatásban részt vesznek a tanszék munkatársai, doktoranduszai, MA szakos hallgatók – több hazai és nemzetközi szimpózium és előkészületben lévő kötetek

Előzmények és főbb eredmények

- Az 1990-es évek közepén induló nemzetközi tudománytörténeti kutatások – 1995 – 1997: A magyar neveléstudomány fejlődéstörténete (OTKA T 018522) 1999 – 2003: A magyar neveléstudomány tudománytörténete (OTKA T 029816), 1998-1999: A magyar neveléstudomány fejlődése a nemzetközi recepció tükrében (FKFP 6366/99), 2004- 2008: A magyar neveléstudomány fejlődésének új irányai a XX. század második felében (OTKA T 046598) – a magyar neveléstudomány fejlődésének a 19. század elejétől a 20. század végéig tartó időszakának komparatisztikai alapokon nyugvó recepciótörténeti vizsgálatára irányultak. Az 2012-ben kezdődő, a magyar szocialista neveléstudomány mikro-folyamatainak feltárására irányuló, 2015-ig tartó újabb OTKA kutatás középpontjában az 1945 és 1990 közötti pedagógiai folyóiratok diskurzuselemzése áll.
- A kutatáshoz kapcsolódó jelentősebb munkák: Németh András, Tenorth, Heinz-Elmar: Neveléstudomány-történeti Tanulmányok. Osiris, Budapest, 1999.; Horn, Klaus-Peter, Németh András, Pukánszky Béla, Tenorth, Heinz-Elmar: Erziehungswissenschaft in Mitteleuropa. Osiris, Budapest, 2001, Németh András: A magyar neveléstudomány fejlődéstörténete. Osiris Kiadó, Budapest, 2002, Németh András: A magyar neveléstudomány tudománytörténete. Gondolat, Kiadó, Budapest, 2005, Hopfner Johanna, Németh András, Szabolcs Éva (szerk.): Kindheit – Schule - Erziehungswissenschaft in Mitteleuropa 1948 – 2008. Frankfurt am Main ; New York ; Berlin ; Bern ; Bruxelles ; New York ; Oxford ; Wien: Peter Lang Verlag, 2009.; Németh András, Biró Zsuzsanna (szerk.): A magyar neveléstudomány a XX. század második felében. Budapest: Gondolat Kiadó, 2009.

Életreform és reformpedagógia kutatások

- A 2015-ben induló új OTKA kutatáshoz kapcsolódó munkacsoport (T 68484 Témavezető: Németh András), a kutatásban a programból résztvevő szenior kutatók: Boreczky Ágnes, Mikonya György, Timárné Szabó Júlia, Pukánszky Béla 6 doktori hallgató, 2 posztdoktor bevonásával.
- A témában sikeresen megvédett doktori disszertációk: Németh Regina, Pirka Veronika
-

Előzmények, főbb eredmények

- A kutatás 2004-ben kezdődött, az a a korábbi reformpedagógiai kutatásokra – 1993 – 1995: Reformpedagógiai irányzatok összehasonlító vizsgálata I. (OTKA T 06786), 1996 – 2001: Reformpedagógiai irányzatok összehasonlító vizsgálata II. (OTKA T 02253) – alapozódó, további OTKA valamint OMAA támogatásával megvalósuló – 2004-2007: Reformpedagógia és életreform I. (OTKA T 037337), 2008 – 2013: Reformpedagógia és életreform II. (OTKA T 68484), továbbá a 2014-ben elnyert újabb három éves kutatási projekt – nemzetközi társadalomtörténeti kutatás, amely interdiszciplináris megközelítéssel vizsgálja a pedagógiai reformmozgalmak és 20. század elején kibontakozó életreform törekvések kapcsolatát. Ez a tágabb társadalmi összefüggésrendszerbe ágyazott vizsgálat láthatóvá teszi a modern tömegkultúra és a reformpedagógia egymástól látszólag távol álló irányzatai és társadalmi mozgalmak kölcsönhatását, eddig feltáratlan kapcsolódásait is.
- A kutatáshoz kapcsolódó jelentősebb munkák: Németh András: A reformpedagógai múltja és jelene. Nemzeti Tankönvkiadó, Budapest, 1996, Németh András – Skiera Ehrenhard: Reformpedagógia és az iskola reformja. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1999, Németh András, Mikonya György, Skiera Ehrenhard (szerk.): Reformpedagógia és életreform. Gondolat, Budapest, 2005., Skiera, Ehrenhard, Németh András, Mikonya György (Hrsg.): Reformpädagogik und Lebensreform in Mitteleuropa. Gondolat, Budapest, 2006., Hopfner Johanna, Németh András (Hrsg.): Pädagogische und kulturelle Strömungen in der k.u.k. Monarchie. Peter Lang, Frankfurt am Main, 2008., Boreczky Ágnes: Majdnem száz év. - Boreczky Ágnes beszélget Méhes Verával . Gondolat Kiadó, Budapest, 2009, Tészabó Júlia: Játék-pedagógia, gyermek kultúra. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011., Németh András – Pirka Veronika (szerk.): Pädagogische und kulturelle Strömungen in der k.u.k. Monarchie II. Eine Sammlung aus der Beiträgen der internationalen Konferenz, 24-25 April 2009, Fürstenfeld, Neveléstörténet, 7. 1-2. sz. 2010 különszám, 161 old., Németh András – Pirka Veronika (szerk.): Az életreform és reformpedagógia – recepciós és intézményesülési folyamatok a 20. század első felében. Gondolat Kiadó, Budapest, 2013., Beke László – Németh András – Vincze Gabriella (szerk.): Mozdulat – magyar mozdulatművészet a korabeli társadalom és művészet tükrében. Gondolat Kiadó, Budapest, 2013. Németh András – Pukánszky Béla – Pirka Veronika (szerk.): Továbbélő utópiák. Gondolat Kiadó, 2014.

Gyermekkor kutatások

- Vezetője Szabolcs Éva – doktorandusz hallgatókkal közös kutatómunka, a témában számos doktori munka készült
- OTKA által támogatott kutatási terület, társadalomtörténeti, szociológiai indíttatású gyermekkor-kutatás (Gyermekkor-kutatás interdiszciplináris keretekben OTKA T0 49675), amely a pedagógiában is alkalmazott fejlődéslélektani nézőpontú gyermek-értelmezés helyett a gyermek-lét sokféleségére, annak kultúrához és társadalmi csoportokhoz kötöttségére hívta fel a figyelmet.
- A gyermeklét tágabb, többféle értelmezése felé történő kutatói nyitás a gyakorlati pedagógia számára is segítséget nyújt, hiszen a pedagógusok mindennapi munkájának a gyermekkorról szóló különböző narratívák megértésén kell alapulnia, tudatosítaniuk kell mindenkori viszonyukat a gyermekkorhoz, hogy az aktuális nevelési teendőikhez inspirációt nyerjenek.
- A kutatáshoz kapcsolódó jelentősebb munkák: Golnhofer Erzsébet, Szabolcs Éva: *Gyermekkor: nézőpontok, narratívák*. Budapest, 2005. Eötvös József Könyvkiadó. 122 p., Szabolcs Éva (szerk.): *Milyen a gyerekcigány?* Budapest, 2007. Eötvös József Könyvkiadó. 116 p., Szabolcs Éva (szerk.): *Ifjúkorok, gyermekvilágok I*. Budapest, 2009. Eötvös József Könyvkiadó., Szabolcs Éva (szerk.:) *Ifjúkorok, gyermekvilágok II*. Budapest, 2009. Eötvös József Könyvkiadó., Baska Gabriella: *Iskola, gyermek és tanítói ideál a 19–20. század fordulóján*. Budapest, 2010. Gondolat., Hegedüs Judit: *Gyermeksorsok, életutak a javítóintézeti világból.* Budapest, 2010. Gondolat., Szabolcs Éva: *Gyermekből tanuló. Az iskolás gyermek 1868–1906*. Budapest, 2010. Gondolat.

Pedagógus professzió kutatások

- Vezető: Németh András és Baska Gabriella. Az egyetemi TÁMOP keretében megvalósuló történeti - komparatív professzió-kutatási projekt a közép-európai régió pedagógusképzésének a magyar fejlődést középpontba állító, a történeti előzményekre is kitekintő fejlődési trendjeinek vizsgálata

Előzmények, főbb eredmények

- Közvetlen előzménye: a 2012-ben lezáruló történeti - komparatív professzió-kutatási projekt közel negyven hazai és külföldi kutató bevonásával. A projekt keretében több nemzetközi workshop; különböző hazai és nemzetközi tudományos konferenciákon (2010 szeptember: Maribor, 2010 október: Eger, 2011 május: Milánó, 2011 szeptember: Liberec, 2011 október: Eger, 2011 november: XI. ONK Budapest) kerültek bemutatásra.
- A kutatáshoz kapcsolódó jelentősebb munkák: Matthies, Aila-Leena, Skiera Ehrenhard (szerk.): Finnország oktatási rendszere. Gondolat Kiadó, Budapest, 2010, Németh András: Magyar pedagógusképzés és pedagógus szakmai tudásformák I. 1775-1945. – nemzeti **fejlődési** trendek, nemzetközi recepciós hatások. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2012.; Németh András – Skiera Ehrenhard (szerk): Lehrerbildung in Europa – Geschichte, Struktur und Reform. Lang Verlag, Frankfurt am Main, 2012. Előkészületben lévő tanulmánykötetek – Baska Gabriella szerkesztésében
-

Herbartianizmus kutatások

- Vezető: Vincze Beatrix - Herbart műveit és a herbartianizmus témában megszületett és megszülető szakirodalom teljes feltérképezése és adatbevitele a kelet-európai régió témával foglalkozó kutatóinak bevonásával
- Az Universität Duisburg - Essen – Prof. Dr. Rotraud Coriand
- 2015 március 11-13 Karlsruhe – Nemzetközi Herbart Társaság Konferenciája – Németh András és Vincze Beatrix előadásai
- 2016 április Párizs

Szakmai Műhelyek

- **„Időutazás a gyermekkorba” hallgatói kutatócsoport:** vezető: Baska Gabriella, Hegedüs Judit - MA szakos hallgatók számára szervezett kutatószeminárium, amely egy a kutatómunka eredményeit tartalmazó kiállítással zárul. Célja a kulturális antropológiából ismert fotóinterjú módszerével a szocializmus gyermekvilágának feltárása
- **Ikonográfiai és Ikonológiai Műhely**. vezető: Tímárné Dr. Szabó Júlia workshopok, a doktori iskola programjához is kapcsoló műhely fő célja a hazai források felkutatása és elemzése, a módszerek kutatómunkába való illesztése.
- **Kriminál- és Börtönpedagógiai Szakmai Műhely, vezető: Hegedüs Judit:** kriminálpedagógia, -pszichológia és börtönpszichológia szakembereinek szakmai együttműködése, konferenciák szervezése
- **Múzeumpedagógiai Szakmai Műhely:** a múzeumpedagógiai képzéshez kapcsolódó módszertani fejlesztő és kutatási feladatok Vezető: Vincze Beatrix
- **Játékpedagógiai és Játéktörténeti Műhely** vezető: Tészabó Júlia
- **Pedagógiai Történeti Narratívák Műhely**: Golnhofer Erzsébet és Szabolcy Éva

Jelentősebb munkák

- *Golnhofer Erzsébet – Szabolcs Éva (szerk.): Iskola és történeti emlékezet. Egy 1947–48-as iskolai ankét. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.*
- Tészabó Júlia : A gyermekjáték a 19-20. század fordulóján. Pont Kiadó, Budapest, 2004.
- Tészabó Júlia, Török Róbert, Demjén Bence: "A Babatündérhez" A budapesti ***játékkereskedelem*** története. Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum, Budapest, 2010.
- Ulrike Pilarczyk/Ulrike Mietzner: A képtudomány módszerei a neveléstudományi és társadalomtudományi kutatásban. (Fordította: Schwager Gizella): Iskolakultúra, 2010, május.
  Kopp Erika - Juhász- Ollerényi Tamás - Birkás Anna - Csík Orsolya: Időutazás a gyermekkorba - fotóinterjún alapuló kutatás és oktatás a tanárképzésben. Pedagógusképzés 2009, **7.** 4. sz. 93-107.
-
- Vásárhelyi Tamás, Szabolcs Éva, Németh András (szerk.): Múzeum és iskola. Múzeumok a közoktatás szolgálatában. Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Szentendre, 2009,
- Szabolcs Éva, Foghtűy Krisztina (szerk.): Zsibongó múzeum. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2010.

Doktorandusz Műhely

- 2008 óta működő hallgatói műhelymunka főbb területei a) doktorandusz kutatások elméleti és módszertani alapkérdései b) doktorandusz hallgatók által önállóan szerkesztett tudományos munkák c) a kutatási eredmények bemutatásában hazai és nemzetközi konferenciákon d) külföldi és hazai doktorandusz továbbképzések (Lisszabon, Hamburg), nemzetközi és hazai doktorandusz tapasztalatcserék e) külföldi előadók által vezetett szemináriumok f) vendégprofesszori meghívások
- 2018-tól angol és német nyelvű képzések – neves külföldi szakemberek bevonásával: Prof. M. Depaepe, (Leuven) H.-E. Tenorth, Marcelo Caruso (Berlin), C. Mayer, (Hamburg) M. Jones (Liverpool), L. Criblez, (Zürich) E. Skiera,(Flensburg) J. Hopfner (Graz), S. Polenghi (Milano)

Fontosabb rendezvények

- 2012- 2013 TÁMOP projekt, neves külföldi szakemberek által szervezett szemináriumok a hallgatók megismerkedhettek az ikonográfia és ikonológiai kutatás, a diskurzuselemzés, a kulturális transzfer és a történeti hálózatelemzés módszertanával, illetve azok általános és történeti pedagógiai alkalmazásának lehetőségeivel, a pedagógiai antropológia, a pedagógiai-történeti historiográfia, az életreform kutatások és a herbartianizmus kutatás legújabb nemzetközi eredményeivel
- 2014 - 2017 Herder-professzorként Prof. Dr. Ehrenhard Skiera, aki a PPK-n is több német és angol nyelvű kurzust vezetett: az MA és a Neveléstudományi Doktori Iskola hallgatóinak (12 fő) német és angol nyelvű tudományelméleti és kutatás-módszertani kurzust, továbbá a Pszichológiai Doktori Iskolában egy pedagógiai lélektani kurzust
- 2015-2016 OMAA – nemzetközi doktorandusz kollokvium Graz - Eger nemzetközi konferencia,
- 2016 Pécs: nemzetközi doktorandusz konferencia
- 2017 július doktorandusz műhelykonferencia Eger

- A doktori műhelyhez kapcsolódó jelentősebb munkák: Biró Zsuzsanna Hanna, Pap Tünde Katalin (szerk.): Posztmodern kihívások a pedagógiatörténet-írásban, Gondolat Kiadó, Budapest, 2008, Matthies, Aila-Leena, Skiera Ehrenhard (szerk.): Finnország oktatási rendszere. Gondolat Kiadó, Budapest, 2010. (A fordítást az eredetivel összevetette és szerkesztette: Schwager Gizella, további fordítók és korrektorok: Bali Beáta, Bányász-Németh Tilda, Fehér Ilona, Németh Regina, Pirka Veronika, Sanda István Dániel, Sófalvi Emese, Ackermanné Kelő Kamilla, Varjasi Gyula) Baska Gabriella – Hegedüs Judit – Nóbik Attila (szerk.): A neveléstörténet változó arcai. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2013, Hegedüs Judit – Németh András – Szabó Zoltán András (szerk.): Új historiográfiai, elméleti megközelítések és metodológiai eljárások a pedagógiatörténetben. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2013.

Publikációs, konferencia aktivitás

- hazai és nemzetközi (elsősorban ISCHE) konferenciákon, saját szervezésű tudományos szimpóziumok
- külföldi szakemberek bevonásával megrendezett szakmai rendezvényeken is, amelyek a tanszék, illetve a doktori program munkatársainak bevonásával kerülnek megrendezésre.
- MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság Neveléstörténeti Albizottság éves konferenciái, továbbá az Egerben (évente októberben) megrendezésre kerülő tanszéki szervezésű nemzetközi szimpóziumok.
- A szakmai kommunikáció további lehetőségeit biztosítják a tanszéknek a Gondolat Kiadó gondozásában megjelenő könyvsorozatai, a Neveléstudomány-történeti Tanulmányok továbbá a Pedagógiatörténeti Tanszék Tudományos Közleményei, amelyek keretében közel húsz tudományos monográfia és tanulmánykötet jelent meg az elmúlt időszakban.
- Több német és angol nyelvű tanulmánykötet a nemzetközi tudományos könyvkiadó, a Lang Verlag gondozásában

Nemzetközi kapcsolatok

- Széles körű elsősorban közép-európai, német, osztrák, hollandiai, belgiumi, svájci, szlovén, cseh, szlovák és olasz, angol egyetemekkel kialakított intenzív tudományos kapcsolatok
- Folyamatos oktató- és hallgatócserét biztosító ERASMUS szerződések
- Nemzetközi kooperációban megvalósuló kutatási projektek
- Nemzetközi folyóiratok szerkesztőbizottsági, nemzetközi konferenciák tudományos programbizottsági felkérések, vendégprofesszori meghívások

Pályázatok

- OTKA (nemzetközi)
- BBF (kutatói ösztöndíj)
- Central Kolleg (nemzetközi együttműködés)
- ERASMUS oktatói
- ÚNKP
- DAAD (nemzetközi)
- OMAA (nemzetközi)
- MRE

TEÖP az oktatásban 2017-2018

- Neveléstudományi Intézet Pedagógia BA
  - ~~Filozófia (EA)~~
  - Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe (EA, GY)
  - ~~Gyermek, család, társadalom (EA+GY~~)
  - ~~Alternatív és reformpedagógiai irányzatok összehasonlító vizsgálata~~ (2 GY)
  - Nevelési mozgalmak és pedagógia a 19-20. században (3 EA+GY)
  - Gyermek, család, intézmények (4 GY)
  - Gyermek és ifjúságvédelem (EA)

  Neveléstudományi MA
  - ~~Neveléstudományi paradigmák és modellek (EA)~~
  - Neveléstudomány szaknyelve
  - A neveléstudomány társadalomelméleti és antropológiai alapjai (EA)
  - Kutatásmetodológia (EA)
  - ~~Pedagógia problématörténet és történeti antropológia~~
  - Bevezetés a kultúrantropológiába
  - Problématörténet és összehasonlító pedagógia (GY)

Doktori Iskola

- Bevezetés a pedagógiai kultúrantropológiába
- A neveléstudomány tudományelmélete, hazai és nemzetközi irányzatai
- Pedagógiai professzió elmélet és történet
- Reformpedagógia és az iskolai alternatívitás története
- A múzeumpedagógia elmélete és története
- Nő-, család,- és gyermektörténet
- Műhelyek (Fotóelemzés, módszertan)
- Idegennyelvű szövegek olvasása
  - Történetszemlélet és pedagógia, bevezetés a neveléstudomány paradigmáiba, Education in Historical Perspective (EDITE)

Múzeumpedagógia

- Szakirányú négy féléves, 120 kredites képzés (új tartalommal)
- Elméleti képzésben 7 kurzus (csökkenő létszám!)
  - Bevezetés a múzeumpedagógiába
  - Nemzetközi múzeumpedagógia irányzatok és reformpedagógiai gyakorlatok
  - Kutatásmódszertan
  - Művészetpedagógia
  - Művészettörténet
  - Iskola és múzeum
  - Egyéni szakmai gyakorlat (szakdolgozat)

Magyarországi Reformpedagógia Egyesület (1998-tól)

JÖVŐ

- Oktatás:
  - Kutatásalapú oktatás szemléletének erősítése a BA, MA képzésben, propedeutikai előkészítés a tanárképzésben, szabadon választható kurzusokban erősebb jelenlét, szakkollégiumi kurzusok, középiskolások szabadegyetemén kurzusok vállalása, múzeumpedagógia megőrzése, curriculum fejlesztés
- Pályázatok
  - Visegrádi Alap, ERC, Central Kolleg, OTKA, posztdoktori kutatói pályázat, DAAD, ÚNKP, Bolyai ösztöndíj, Horizon
- Publikáció
  - Nemzetközi folyóiratokban erőteljesebb jelenlét

Lehetséges kapcsolódási irányok

- Oktatás:
  - Propedeutika
  - Választható kurzusok a BA, MA, tanárképzésben, doktori képzésben
  - Tanári professzió kutatása (tanárképzés), emlékezetkutatás, intézménytörténet, nemzetközi tudástranszfer és kapcsolati háló
- Kutatás: kutatástelőkészítő történeti megalapozottság biztosítása, kutatástörténeti előzmények, társadalomtörténeti aspektusok
- Együttműködés:
  - Pedagógiai antropológiai kutatócsoporttal
  - Savaria Egyetemi Központ
  - Múzeumokkal
  - Erős nemzetközi beágyazottság, működő kapcsolatrendszer
  - Szenior kutatókkal